

EUROOPAN YHTEISÖ
Euroopan sosiaalirahasto

KOULUTUSOHJELMA ON AKATEEMISESTI KORKEATASOINEN JA KANSAINVÄLISET MITAT TÄYTTÄVÄ

Kulttuuriteollisuuden ja -tuotannon maisteriohjelma on perustettu Oulun yliopiston Kajaanin opettajankoulutusyksikköön muuntokoulutuksena ESR-rahoitteisena projektina. Projektin aikana pyritään selvittämään mahdollisuudet koulutuksen jatkumiseen myöhemmin pysyvänä maisteriohjelmana. Esitys pohjautuu pitkälti opetusministeriön kulttuuriteollisuustyöryhmän loppuraporttiin sekä myös Kainuun maakuntaohjelmaan 2003-2006. Yliopistojen tulisi kulttuuriteollisuustyöryhmän loppuraportin mukaan kouluttaa merkittävästi lisää asiantuntijaresursseja kulttuuri- ja sisältötuotannon alalle. Kulttuuriala tarvitsee koulutusta kulttuurin tuotteistamiseen, markkinointiin, ohjelmalveluihin sekä tapahtumien ammattimaiseen kehittämiseen yritystoimintaperusteisesti. Tässä projektissa kokonaisuuteen yhdistetään lisäksi mm. tietotekniikka, pedagogiikka ja johtaminen.

Kulttuuriteollisuuden ja -tuotannon maisteriohjelma toteutetaan akateemisesti korkeatasoisena ja kansainväliset mittapuut täyttävänä koulutusohjelmana. Sen opetusohjelma tuottaa noin kolmen vuoden opiskeluaikalla asiantuntijoita ja alan opettajia laaja-alaisen sisältötuotannon tehtäviin, eri-

koistumisalanaan kulttuurituotanto perinteisestä teollisuudesta uusmediaan sekä tietotekniikka ja verkkopedagogiikka. Koulutusohjelma painottaa vankan tieteellisen koulutuksen lisäksi käytännönläheisyyttä, työelämäyhteyksiä ja tiedon soveltamista eri tuotteisiin sekä kansainvälisyyttä. Koulutusohjelma käsittelee monitieteisesti sekä kulttuurin käynnissä olevia muutoksia että uusien digitaalisen viestinnän, taiteen, viihteen ja opetuksen muotoja.

Projektin opetussuunnitelman yksi mahdollinen pääaine on kasvatustiede, jonka on vahvistanut Oulun yliopiston kasvatustieteiden tiedekunnan Kajaanin opettajankoulutusyksikön yksikköneuvosto. Pääaineaine sisältää kasvatustieteen perus-, aine- ja syventävät opinnot. Muuntokoulutus tähtää kasvatustieteen maisteritutkintoon, mistä on jatkokoulutuskelpoisuus tohtorin tutkintoon asti. Oulun yliopiston Kajaanin yliopistokeskus mahdollistaa myös muut pääaineet opiskelijoiden omien tavoitteiden mukaisesti yhteistyössä sopimusyliopistojen – Lapin, Kuopion, Joensuun ja Jyväskylän yliopistojen kanssa.

Kolmivuotisen projektin aikana on tavoitteena täsmentää opetussuunnitelmaa myös sivuaineiden osalta. Projektisuunnitelmassa mainitut sivuaineiden opetussuunnitelmat on jo hyväksytyt ja osin niitä on jo toteutettu joko yksikön sisällä tai avoimessa yliopistossa. Kulttuuriteollisuuden 15 opintoviikkoa käsittävä opintokokonaisuus on toteutettu yhden kerran lääninhallituksen rahoituksella ammatillisena lisä- ja täydennyskoulutuksena.

KAJAANIN YLIOPISTOKESKUS TARJOAA UUSIA MAHDOLLISUUKSIA

Kainuussa tarvitaan lisää korkeakoulutasoisia aloituspaikkoja. Korkeakoulutustarjonta Kainuussa on maan alhaisimpia. Korkeakoulupaikkoja (yliopisto ja ammattikorkeakoulu) suhteessa 19-21 v. keskimääräiseen ikäluokkaan on 39 %, kun maan keskiarvo on 66 %. Yliopistollisia koulutuspaikkoja Kainuussa on 7 % ikäluokasta ja ammattikorkeakoulupaikkoja 31 %:lle ikäluokasta, kun maan keskiarvot ovat 28 % ja 37 %. Kainuussa kulttuurialan ammattiin johtavaa koulutusta anne-

Oulun lääninhallitus
Sivistysosasto

EUROOPAN YHTEISÖ
Euroopan sosiaalirahasto

taan vain ammatillisella tasolla. Ammattikorkeakoulu- tai korkeakoulutasoista kulttuurialan tutkimukseen johtavaa koulutusta ei järjestetä. Kulttuuritoimijoiden koulutustoiveet kohdistuivat erityisesti kulttuurin tuotteistamiseen, markkinointiin, ohjelmalveluihin ja kulttuurimatkailuun.

Kajaanin yliopistokeskus on aloittanut toimintansa yhtenä kuudesta maamme yliopistokeskuksesta 1.1.2004. Yliopistokeskusten tavoitteena on organisoida paikkakunnillaan yliopistokoulutus toimivaksi kokonaisuudeksi yhteistä sateenvarjo-organisaatiota kehittämällä. Korkeakoulujen aluevaikutus ja korkeakoulujen aluestrategioissa edellytetty ammattikorkeakoulujen ja yliopistojen yhteistyön kehittäminen antaa yliopistokeskuksille mahdollisuudet vahvistaa myös alueiden innovaatiojärjestelmää.

Projekti liittyy Kainuun hallintokokeiluun ja Kainuun innovaatiojärjestelmän ja osaamisen kehittämiseen. Oulun yliopiston Kajaanin opettajankoulutusyksikön tulee olla aktiivinen uusien maisteriohjelmapiilottien suhteen. Yliopistokeskusten kehittämisessä tulee lisäksi opetusministeriön mukaan osoittaa ennakkoluulottomuutta.

Kainuun maakuntaohjelman ja sen toteuttamissuunnitelman mukaan kulttuuriteollisuuden edistäminen on yksi painopistealue tulevina vuosina. Kulttuurin alan kehittämiseen on usean ministeriön taholta paneuduttu viime aikoina. Opetusministeriön luovusstrategiaehdotukset ovat yliopistoissa lausuntokierroksella. Projektissa esitelty koulutus on uusi: valtakunnallisesti ei ole olemassa vastaavaa maisterikoulutusta. Kajaanin yliopistokeskus ja siinä toimiva opettajankoulutusyksikkö haLuavat tässä suhteessa olla päänavaajia. Koulutus tuottaa osaamista monelle ammattialalle. Tuotekehityksen ja matkailun alalla on uusia koulutustarpeita. Opettajien kelpoisuutta voidaan laajentaa erikoisesti ammatilliseen opettajankoulutukseen, vapaan sivistystyön alalla ja kulttuurialalla on erityisen suuri pätevien opettajien tarve. Projektissa otetaan huomioon, ettei synny päällekkäisyyksiä ammattikorkeakoulujen tarjonnan kanssa. Pedagoginen osaaminen mm. oppimateriaalituo-tannossa on opettajankoulutusyksikön ja siihen liittyvän studion vahvuus.

Kajaanin yliopistokeskus on tehnyt Lapin yliopiston kanssa sopimuksen, jossa kulttuuriala on yksi sopimuksen piiriin tulevista yhteistyömuodoista, jolloin voidaan neuvotella yhteistyöstä eikä päällekkäisyyksiä tule. Yliopistokeskus uutena organisaationa antaa mahdollisuuden neuvotella myös muista pääaineista kuin Kajaanin opettajankoulutusyksikön tarjoamasta kasvatustieteestä projektin opiskelijoille heidän valintansa ja resurssien mukaan yhteistyöyliopistojen kanssa. Myös valtakunnallisen Suomen virtuaaliyliopiston ja Matkailualan verkostoyliopiston, joissa Oulun yliopisto on mukana, tarjoamat mahdollisuudet selvitetään opintojaksojen ja arvosanojen joustavaksi suorittamiseksi.

VALTAKUNNALLISET TAVOITTEET

Suomalaisessa kulttuuri- ja tiedepolitiikassa panostetaan nykyisin kulttuuriteollisuuteen, joka käsitteenä yhdistää kaksi toisilleen perinteisesti vieraana pidettyä aluetta: taiteellinen luovuuden ja taloudellisen tuotannon (yrittäjyys). Siihen sisältyy taiteen ja kulttuurin tuottaminen, eri jakelujärjestelmät ja vastaanotto teollisen ja monistettavan tuotantotavan kautta. Opetusministeriö asetti vuonna 1997 kulttuuriteollisuustyöryhmän, jonka loppuraportti valmistu 1999. Työryhmiin toimenpideehdotusten keskeisenä tavoitteena on kulttuurista panosta vahvistamalla luoda edellytykset Suomen nousemiseksi tietoliikenneteknologian ohella merkittäväksi sisältöteolliseksi maaksi.

Kulttuuriteollisuustyöryhmä on määritellyt kulttuuriteollisuuden käsitteen usealla tasolla: Laajimman määritelmän mukaan kulttuuriteollisuus on merkityssisältöihin perustuvaa tuotantoa. Toisella tasolla kulttuuriteollisuus voidaan määritellä siten, että se kattaa sekä perinteisen että uuden taiteen ja kulttuurin kentän eri taiteen aloilla tapahtuvasta luovasta teosta jakeluun saakka: taiteilijan luovan

Oulun lääninhallitus
Sivistysosasto

EUROOPAN YHTEISÖ
Euroopan sosiaalirahasto

työn, sen kehittämisen ja tuotteistamisen teokseksi, esittämisen, jake1un ja vastaanoton. Tämän määrittelyn mukaan kulttuuriteollisuuteen kuuluvat kirjallisuus, kuvataide, musiikki, arkkitehtuuri, teatteri, tanssi, valokuva, elokuva, teollinen muotoilu, taideteollisuus, mediataide ja muut luovan taiteen alueet. Siihen kuuluvat myös taiteen ja kulttuurin tuotanto- ja jakelujärjestelmät kuten kustantaminen (kirjat, lehdet, musiikki, nuotit), ohjelmatuotanto, galleriat, taidekauppa, kirjastot, museot, radio ja televisio. Kolmas kulttuuriteollisuuden määrittely perustuu kopioitavuuden kriteeriin, joka korostaa sähköistä tuotantoa. Neljäs tapa määritellä kulttuuriteollisuus on kulttuuriyrittäjyyden näkökulma.

Sisältö tarkoittaa kulttuurisen sisältötuotannon yhteydessä tekstiä, kuvaa, ääntä ja muuta viestittävästä aineesta, sitä ydintä, jota pyritään viestittämään kulloinkin valittavan välineen avulla. Sisältötuotanto on sekä perinteisille jakelukanaville että sähköisille viestimille laaditun dokumentti-, kulttuuri-, opetus-, viihde tai markkinointiviestinnällisen ohjelmasisällön tuottamista ja siihen liittyvää liiketoimintaa. Samasta kokonaisuudesta käytetään myös sisältöteollisuussanaa.

Kulttuuriteollisuuden tukemiseksi tarvitaan monipuolista tutkimusta. Tutkimuksen pitää kattaa perustutkimus, kulttuurisen sisällön ja kehittämisen tutkimus, kulttuurin tuotannon, talouden ja tuotantotekniikan tutkimus, evaluointi ja kokeelliset tutkimushankkeet. Tarvitaan myös syvällistä asiakaskäyttäytymisen tutkimusta. Tutkimustoiminnan kautta kulttuuriteollisuus kytkeytyy kansallisen innovaatiojärjestelmän kehittämiseen. Kulttuuriteollisuustyöryhmä esittää kulttuuriteollisuuden tutkimusohjelman käynnistämistä joko jonkin yliopiston tai korkeakoulun alaisuudessa tai aiheen kannalta keskeisten yliopistojen, korkeakoulujen tai tutkimuslaitosten välisenä yhteistyönä.

Koulutuksen järjestämisessä kannattaa hyödyntää uusia etä- ja ryhmäopetuksen mahdollisuuksia. Kulttuurialoilla tarvitaan sekä ammatillisen koulutuksen että korkeakouluopetuksen yhteydessä ammatinharjoittaja- ja yrittäjävalmiuksiin liittyvää koulutusta, joiden painopisteinä olisivat markkinoinnin ja taloushallinnon koulutus sekä tekijä- ja sopimusoikeudelliset kysymykset. Kansainvälistymisen edellytyksiä tulee lisätä kaikilla koulutusasteilla. Lisäksi pitää kiinnittää huomiota kulttuuriteollisuusyrityksiä palvelevien yritysten ja ammatinharjoittajien toimialaosaamisen ja valmiuksien kehittämiseen.